



Pedagogisch werkplan
Peutergroep Midas.
Versie februari 2015.



Inhoudsopgave:

1. Inleiding	3
2. De vier competenties	4
3. Pedagogisch medewerker- kind interactie	5
Sociaal-emotionele ontwikkeling.....	5
Emoties.....	5
Zelfvertrouwen.....	6
Emotionele veiligheid	6
Cognitieve ontwikkeling.....	7
Zelfreflectie pedagogisch medewerkers/zelfreflectie kinderen.....	8
Grenzen aangeven/taalgebruik	8
Hoe geven we een grens aan:	9
Bijzondere kinderen.....	10
4. Wat is Kaleidoscoop?	11
Het Rad van avontuur.....	11
Dagschema.....	11
Actief leren	13
5. De ruimte	14
Leeromgeving	14
Beschrijvingen speelhoeken.....	15
Zorg voor de ruimte	17
6. De groep.....	18
Groepsregels.....	18
De stamgroep	19
Interactie.....	19
Toezicht.....	21
Benadering van conflicten	22
7. Spelmateriaal.....	24
Ontwikkelingsgericht	24
Vertegenwoordiging spelsoorten.....	24
8. Activiteiten.....	25
Komen en gaan, hallo en dag	25
Flexibele opvang, extra dag, ruilen, en afspreken.....	25
Eten op de peutergroep	26
Uitstapjes.....	27
Workshops.....	27
Activiteiten binnen	27
Buitenspelen	29
9. Tot slot	29
Afspiegeling	29
Verantwoording	29



1. Inleiding

In dit pedagogisch werkplan wordt beschreven wat we doen als p.m. op de werkvloer, hoe we het doen en waarom we het zo doen. Wat in de risico-inventarisatie omschreven staat t.a.v. gezondheid en veiligheid wordt hier niet omschreven, we volstaan met de mededeling dat we deze richtlijnen volgen. We hebben het in dit plan over het pedagogisch handelen, inrichten en voorwaarden scheppen. In dit werkplan wordt de pedagogisch medewerker(s) afgekort door p.m.

We willen ouders en kinderen het volgende garanderen:

Veiligheid. Dit doen we door privacy van ouders en kinderen te waarborgen (privacyreglement), voorspelbaar te zijn in onze gedragingen, structuur te bieden (sociaal emotioneel), en door te zorgen dat de ruimtes en materialen voldoen aan eisen van GGD en brandweer plus eventuele extra die wij als bedrijf bieden (fysieke veiligheid).

Stimuleren. Dit doen wij door de eigenheid van ouders en kinderen te respecteren en mogelijkheden/ruimte te bieden om kinderen in eigen tempo en op hun eigen manier te laten ontwikkelen.

Pedagogische onderbouwing. Dit realiseren we door als p.m. op de hoogte te blijven van nieuwe pedagogische inzichten (opleidingen, zie ons opleidingen beleid), door steeds bewust te blijven van onze pedagogische doelen (teamvergaderingen) en door daadwerkelijk toe te passen wat in het pedagogisch werkplan staat beschreven (afspraken).

Een warme plek voor hun kind. Elk kind en elke ouder zijn voelbaar welkom, men wordt gezien, de p.m. houden van kinderen om wie ze zijn en niet om wat ze kunnen/doen of van wie ze zijn (onvoorwaardelijk). Hierbij zijn wij attent op wat we zelf meebrengen aan ervaring (zowel positief als minder positief) uit eigen jeugd en mogelijk daar aan gekoppelde oordelen, overtuigingen of gewoonten. Wij stellen ons neutraal op en bevechten actief oordelen. Een vaste vraag die we steeds stellen: "Kan het ook anders?" We laten ons inspireren door pedagogiek omschreven in de methodiek Kaleidoscoop.

Al deze aspecten lopen als een rode draad door het gehele werkplan.



2. De vier competenties

In een gedegen pedagogisch werkplan hoort aandacht besteed te worden aan de volgende vier items:



Emotionele veiligheid.



Sociale competentie.



Persoonlijke competentie.



Overdracht van normen en waarden.

Bij de volgende hoofdstukken wordt een pictogram toegevoegd van het item dat er nadrukkelijk ingeweven is, ofschoon in elk hoofdstuk wel iets van alle vier te proeven is.

3. Pedagogisch medewerker- kind interactie (Leeftijdscategorie, anderhalf tot vier jaar oud.)



Sociaal-emotionele ontwikkeling.

Bij de peuteropvang doen kinderen vaak voor het eerst ervaring op in het spelen met andere kinderen. Ook dit is essentieel voor de sociale ontwikkeling. Thuis kunnen ze deze ervaring maar in mate opdoen. Gezinnen zijn tegenwoordig immers vaak klein. Bij de peuteropvang ontmoeten kinderen andere kinderen en leren ze in een veilige en vertrouwde sfeer en onder deskundige begeleiding geleidelijk aan te spelen met andere kinderen.

Voor peuters, die in deze leeftijd ook net een "eigen ik" ontdekken, is dit een proces van vallen en opstaan. Daarbij hebben ze steun van de p.m. Zij moedigen aan elkaar te helpen, te delen, niet direct agressief te reageren. Zij bemiddelen bij ruzietjes, helpen bij onderlinge problemen. Zij leren kinderen hoe ze zelf probleem kunnen oplossen. Dat kan zijn, een peuter naast zijn vriendje laten zitten of zijn knuffel bij zich op schoot houden. Regelmatig terugkerende groepsactiviteiten – zoals het bekende kringetje–helpen de kinderen een vertrouwde plaats in de groep te vinden en stimuleren hen om verder contact te leggen.

Kinderen bezoeken de peuteropvang gedurende een periode in hun ontwikkeling waarin veel gebeurt op het gebied van contact met andere mensen en vooral leeftijdgenoten. In het begin zijn de kinderen nog vaak op zichzelf gericht, maar langzaam leren kinderen samen spelen. We vinden het belangrijk dat de peuters leren vaardig te worden in de omgang met mensen om zich heen en dat ze oog krijgen voor wat er in hun omgeving gebeurt. Er is aandacht voor normale omgangsvormen zoals het gebruik van "alsjeblieft" en "dank je wel" en het even wachten als iemand anders aan het praten is. Door de peuters te begeleiden in hun omgang met elkaar leren zij rekening houden met elkaar, te luisteren naar elkaar en respect te hebben voor de wensen, mogelijkheden en onmogelijkheden van een ander.

Emoties

We leren kinderen dat emoties als golven zijn, ze komen op als vloed, maar ebben altijd weer weg. (mits ze erkend worden en beleefd)

In ieder geval geldt voor elk kind op de peutergroep, dat het éérs de gelegenheid krijgt te voelen/ervaren wat er gebeurt in een situatie, wat het hem/haar doet, alvorens er gepraat moet worden. Als p.m. erken ik en benoem ik het gevoel. (bijvoorbeeld: 'ik zie dat jij boos bent....of verdrietig...'etc.) Zo nodig bieden we een instrument aan om het gevoel veilig te uiten. Als dit consequent gebeurt leert een kind dat emoties mogen, ook als ze onredelijk zijn. Pas als de emotie erkend is, en beleefd, is er het praten (redelijkheid) of de handeling. Zo leren we de kinderen omgaan met emoties, en niet direct vanuit de emotie te reageren. Middels het spelen van bijv. gezelschapsspelletjes oefenen we gericht met aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling. (zie activiteiten)



Zelfvertrouwen

Zelfvertrouwen is een grote ondersteuning bij de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het verantwoordelijk zijn voor taakjes (spelmateriaal, activiteiten), waardering voelen voor wie je bent, ondersteunt het groeiende zelfvertrouwen en helpt een positief zelfbeeld te ontwikkelen.

In een proces moet elke ontwikkelingsstap genomen worden en het voltrekt zich altijd in een golfbeweging. Een proces laat zich nauwelijks verhaasten. We kunnen wel de omstandigheden/voorwaarden gunstig maken door het scheppen van kaders, veiligheid te bieden en eenduidig te zijn. Sociaal-emotionele ontwikkeling is een proces!

Emotionele veiligheid

We geven de kinderen een gevoel van emotionele veiligheid door duidelijk te zijn in wat wel en niet kan. Als p.m. zijn we consequent en voorspelbaar in onze reacties.

De kinderen voelen zich welkom met hun eigenaardigheden, we kunnen gedrag (aangeleerd) loskoppelen van wie het kind is (aangeboren). Complimentjes over wat het kind doet, of wat het kan, zijn altijd gemeend en worden niet gebruikt om iets van een kind gedaan te krijgen (onvoorwaardelijk). Ze zijn in balans met complimentjes over wie het kind is. Complimentjes voor wie het kind is: een glimlach, een aai over de bol, een knipoog... Ook daar zitten geen voorwaarden of prestaties aan vast.

Gedrag is eigenlijk niets, het is een uiting van datgene wat er aan ervaringen en gevoelens bij het kind aanwezig is. Door te herkennen wat er onder het gedrag ligt (bijvoorbeeld angst voor afwijzing, ruzie gehad, denken in 'tekorten'...etc.) kunnen we het kind geven wat het nodig heeft.

We streven naar voor een 'emotieschone omgeving' doordat we de professionaliteit hebben onze eigen problemen van thuis of met collega's, tijdens het werk in de wachtkamer te zetten.

Deze komen op hun eigen moment aan bod.

Omgaan met emoties op het werk: Het nare gevoel dat je hebt als je een fout maakt, iets niet gaat zoals je denkt dat goed is...noem maar op, kan het beste even benoemd worden als het gebeurt, in bijzijn van de kinderen...

Bijvoorbeeld na een naar telefoontje van een ouder: 'ik neem even een kopje thee hoor, ik voel me wat onrustig van dat telefoontje...pak maar vast de duplo, ik kom over vijf minuten, even bijkomen!' Dit is duidelijk voor de kinderen, het ligt niet aan hen, je houdt het bij jezelf, en ze leren hiervan! Wij spreken elkaar als collega's hierop aan.



Cognitieve ontwikkeling.

In de leeftijd van anderhalf tot vier jaar maken kinderen een stormachtige ontwikkeling door. En dat doet ieder kind op zijn eigen unieke wijze en in zijn eigen tempo. De omgeving van het kind speelt een belangrijke rol bij het stimuleren van de ontwikkeling. Het moet daartoe veelzijdige speelervaringen opdoen. Wanneer kinderen naar een peuteropvang gaan, krijgen ze enkele dagdelen (minimaal 2) per week te maken met p.m. Zij hebben kennis van de ontwikkeling van kinderen en ervaring in het omgaan met kinderen. Zij ondersteunen de kinderen bij het spelen, zowel individueel als in groepsverband en stimuleren hen daarbij in hun ontwikkeling. Ook besteden zij aandacht aan de sociaal emotionele ontwikkeling. P.m. helpen jonge peuters met hun afscheidverdriet. Soms mag de ouder nog wat blijven maar soms is het ook noodzakelijk om bijvoorbeeld die ouder weg te sturen wetende, dat het verdriet over is als het afscheid klaar is. De peuter moet echter wel weten dat de ouder, als het nodig mocht zijn, er altijd is en ook altijd weer terug komt. Vertrouwen en een goede hechtingsrelatie met de leiding is hierbij noodzakelijk.

Het spel van de peuter ontwikkelt zich snel. Omdat een peuter motorisch steeds behendiger wordt, zijn er op spelgebied steeds meer mogelijkheden. Hij kan stoeien, weg rennen, uitdagen. Hij kan met voorwerpen spelen zoals autootjes, poppen, treinbaan, duplo. Omdat hij zijn ik-besef heeft ontwikkeld kan hij nu ook verstoppertje spelen. In deze fase heeft een peuter nog wel de overtuiging dat hij onvindbaar is met een kussen op zijn hoofd, omdat hij met dat kussen op zijn hoofd niets ziet. Hij kan zich nog steeds niet in een andere invalshoek verplaatsen.

Kinderen moeten rust en veiligheid om zich heen hebben om tot spel te komen. In een onbekende omgeving zullen zij meestal even moeten wennen. In een nieuwe omgeving tegen het kind zeggen: "kijk eens wat een leuk speelgoed! Ga maar fijn spelen" zal zelden direct resultaat opleveren. De p.m. is hierbij van cruciaal belang. Peuters zijn instaat tot fantaseren en imiteren. Het kind kan uiterst creatief zijn met water, zand, klei en vingerverf. Er wordt nog niet gestreefd naar prestaties; het kind geniet van het "bezig zijn". Met de regels van een spel kan een peuter over het algemeen nog niet omgaan, al weet de wat oudere peuter al wel wat winnen en verliezen is. `Samenspelen` leert hij in de volgende fase.

Sommige peuters hechten sterk aan een knuffel of knuffelbeest. Dat geeft het kind in een wereld vol verandering veiligheid. De knuffel moet bijvoorbeeld mee naar de peuteropvang. Waarschijnlijk vergemakkelijkt deze het losmakingproces met de directe verzorgers in een periode waarin het kind het gevoel heeft steeds vaker zelfstandig te moeten functioneren.

Zelfreflectie pedagogisch medewerkers/zelfreflectie kinderen

Omdat we een deel van de opvoeding op ons nemen en de kinderen willen opvoeden tot zelfstandig denkende, bewuste en stabiele mensen, besteden we veel aandacht aan zelfreflectie. Dit kan ook spelenderwijs: drama, rollenspel, verhalen.

Als p.m. doen we ook aan zelfreflectie. Wij geven het voorbeeld.

We stellen ons regelmatig vragen:

- 'Waarom reageer ik zo op die situatie?'
- 'Wat doet die situatie met mij?'
- 'Waarom reageer ik zo?'
- 'Wat levert het mij op?'
- 'Kan het ook anders?'

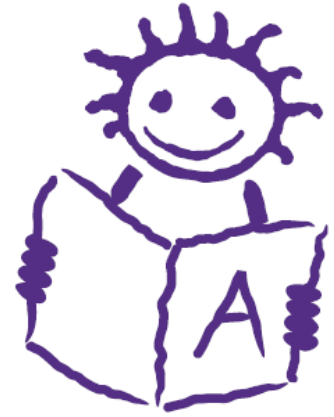
We realiseren ons dat we net als ieder mens een hele serie onbewuste gewoontes, gedrags- en gedachtepatronen meebrengen vanuit onze persoonlijke ervaringen/geschiedenis.

Het voorbeeld geven, en ons van tijd tot tijd hardop vragen te stellen in het bijzijn van de kinderen helpt ze om zichzelf kritische vragen te leren stellen en zichzelf te kennen:

Bijvoorbeeld: P.m.: 'Waarom vind ik gillen zo irritant?' 'Dan kan ik geen aandacht geven aan dit gezelschapsspelletje wat ik met x aan het doen ben.' 'Ik voel me bozig worden' 'eerlijk gezegd kan ik gewoon slecht tegen hoge harde geluiden, ik word er onrustig van' 'Mijn zusje speelde vroeger viool' 'Ik zeg dat ze niet mogen gillen binnen' 'Ze hebben geen zin in een rustig spelletje' 'ik kan ze ook buiten laten spelen, daar kunnen ze zich even uitleven' 'Zo houden ze rekening met mij en mijn medespelers, ik houd ook rekening met hen'

Grenzen aangeven/taalgebruik

We geven duidelijk grenzen aan. Vrijheid blijheid, maar de grens is daar, waar het de ruimte van een ander beperkt. Doordat kinderen zien dat hun grenzen consequent bewaakt worden door de groeps p.m. (consequent zijn), is er minder neiging bij de kinderen om de grenzen te checken en te overschrijden. (emotionele veiligheid) We leggen een aantal altijd geldende grenzen neer in 'de groepsregels', die we regelmatig met de kinderen doorspreken. (zie groep)





Hoe geven we een grens aan:

Vriendelijk en beslist! Onze lichaamstaal komt overeen met de verbale boodschap.

Eenduidigheid. We gebruiken niet meer woorden hiervoor dan nodig, zodat we voorkomen dat we de indruk wekken dat we ons moeten verdedigen, verantwoordelijk zijn en dat met wat verbale vaardigheid de grenzen opgerekt kunnen worden.

We luisteren wel goed naar het antwoord, en er mag een weerwoord zijn.

Het kan zijn dat het aan p.m. is om met elkaar op een geschikt moment een andere grens vast te stellen. ('waarom doen we het zo, kan het ook anders?' Zelfreflectie!) We houden regelmatig met elkaar een overleg om het reilen en zeilen op de groep en de zin van de regels te bespreken. Zo worden het hun eigen regels en ontstaat verantwoordelijkheid ten aanzien van de sfeer in de groep.

We spreken graag in de ik-vorm, dat is minder verwijtend en veilig.

Dit leven we de kinderen voor. We realiseren ons dat kinderen vaak vluchtig luisteren en dat ze reageren op trefwoorden en woorden met klemtoon.*

** We geven eenduidig aan welk gedrag we verwachten (benoem het gedrag wat je wilt zien, bijv. 'binnen spelen wij rustig i.p.v. 'je bent te druk'.) i.p.v. nadruk te leggen op wat we niet verwachten. Machtsstrijd kan nog méér voorkomen worden door meteen daarna een paar keuzemogelijkheden aan te geven die wél mogen, of ze samen te bedenken.*

We vertellen de kinderen ook waarom iets wel of niet mag.

Wij vinden het belangrijk om tijdens het communiceren met een kind oogcontact te maken en zijn/haar naam te gebruiken en zo onverdeelde aandacht te geven. Beoordelen wij dat het probleem van een kind 'negatief aandacht vragen' is, dan doen we dit vooral op momenten dat er positief aandacht gegeven kan worden. Door o.a. in gezelschapsspelletjes actief te oefenen met 'om de beurt' kunnen we leren aandacht te delen. (zie activiteiten)



Bijzondere kinderen

Wij verwelkomen alle kinderen. Een groot aantal kinderen heeft van 'iets' een beetje meer... We kunnen ons gemakkelijk voorstellen dat een kind, waar een beetje bijvoorbeeld wat langer is dan het andere, wat meer moeite heeft met het evenwicht. Dat geldt óók op andere gebieden dan het alleen lichamelijke. Het is wat minder zichtbaar of herkenbaar en is niet zomaar op te lossen met een hoge schoen...

Bijzondere kinderen kunnen iets meer of juist minder hebben op het gebied van:

- Temperament
- Emoties
- Uitbundigheid
- Impulsiviteit
- Ingetogenheid
- Bewegingsenergie
- Ervaringen
- Durf
- Verbaal talent
- Chaos
- Structuur
- Omgaan met verandering
- Concentratie, spanningsboog
- Behoeftte aan gezelschap/alleen zijn
- Prikkelbehoefte
- Rust/onrust, drukte
- Omgaan met meerdere opdrachten
- Creatief talent
- Muzikaal talent
- Sociaal talent
- Gevoeligheid
- Denkvermogen
- Lichaamsbesef, (on)handigheid,
- Ruimtelijk inzicht
- ...en nog veel meer!

Wat dat ook moge zijn, hoe men het ook noemt (bijvoorbeeld kenmerken van ADHD e.d.), alle kinderen die wat moeite hebben met balans, omdat ze ergens wat meer of minder van hebben, hebben baat bij vaste grond onder hun voeten. Nóg meer dan het gemiddelde kind, dat overigens niet bestaat!

Duidelijkheid, echtheid, structuur, voorspelbaarheid, stabiliteit, acceptatie, warmte/waardering voor wie het kind is onder het gedrag. Een kind heeft gedrag, een kind is geen gedrag.



4. Wat is Kaleidoscoop?

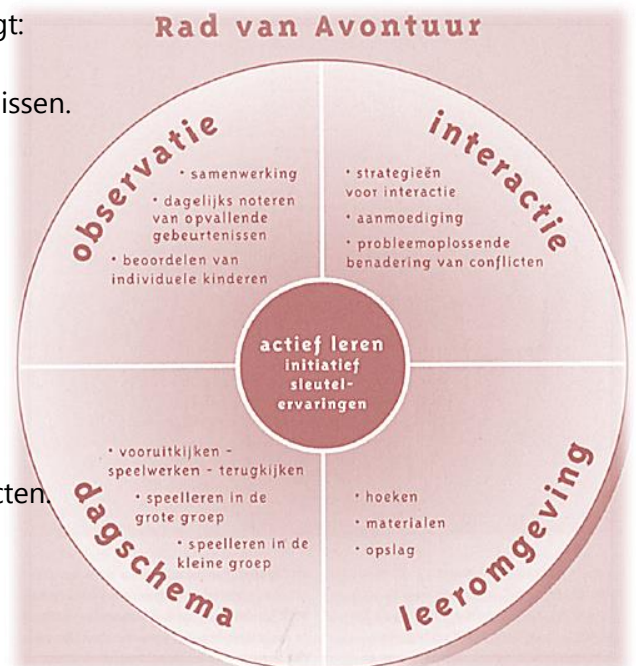
Het Rad van avontuur

Het Rad van Avontuur geeft de basiselementen van Kaleidoscoop weer. Hieronder wordt kort samengevat wat het Rad van Avontuur precies inhoudt.

In het midden van dit rad staat het belangrijkste element: Actief leren. Binnen Kaleidoscoop draait alles om actief leren. Kinderen leren door het in de praktijk te ervaren (Hohmann, 1995).

De vier basiselementen hier om heen luiden als volgt:

1. Observatie:
 - Dagelijks noteren van opvallende gebeurtenissen.
 - Beoordelen van individuele kinderen.
 - Samenwerking.
2. Dagschema:
 - Vooruitkijken – speelwerken – terugkijken.
 - Speellessen in de grote groep.
 - Speellessen in de kleine groep.
3. Interactie:
 - Strategieën voor interactie.
 - Aanmoediging.
 - Probleemoplossende benadering van conflicten.
4. Leeromgeving:
 - Hoeken.
 - Materialen.
 - Opslag.



Dagschema

Binnen Kaleidoscoop speelt het dagschema een belangrijke rol. Een goed dagprogramma reguleert namelijk het gedrag van de kinderen op een positieve manier (Singer, 2009).

Kinderopvang Midas werkt sinds 2011 met Kaleidoscoop. Alle elementen (vooruitkijken, terugkijken etc.) laten wij uitgebreid terugkomen in het dagschema.

Het programma Kaleidoscoop is het vaste educatieve programma binnen de peutergroep.



De dagindeling van het programma Kaleidoscoop kan er als volgt uit zien:

- De vaste dagindeling wordt door middel van herkenbare plaatjes/foto's weergegeven.
- Kinderen kiezen zelf (vooruitkijken) waar - huishoek, bouwhoek etc. - of waarmee - lijm, potloden etc. - ze willen spelen. Het spelen wat hierna volgt heet: Speelwerken.
- Aan het einde van het speelwerken gaan de kinderen terugkijken. De kinderen vertellen waarmee ze hebben gespeeld en hoe ze dat precies hebben gedaan. Met het terugkijken, leren de kinderen luisteren naar elkaar.
- Tweemaal per dag worden de kinderen in twee groepen verdeeld. Een grote en een kleine groep. Er wordt per groep een andere activiteit aangeboden die aansluit bij de interesses van de kinderen. Tevens passen de activiteiten bij de sleutelervaringen van Kaleidoscoop. Wij noemen dit workshops
- Na het eten is het tijd voor een activiteit. De groep gaat als geheel een activiteit doen. Dit is om het groepsgevoel te versterken. kinderen bijna afgelopen.

Sleutelervaringen:

De sleutelervaringen beschrijven de sociale, cognitieve en lichamelijke cognitie van kinderen in de leeftijd van 2,5 t/m 12 jaar. Het is van belang dat de p.m.-er een omgeving creëert waarin deze sleutelervaringen zich kunnen voordoen.

Binnen de volgende categorieën zijn de sleutelervaringen opgedeeld: Creatieve representatie (vb. rollenspel), taal en beginnende geletterdheid (vb. plezier beleven aan taal), initiatief en sociale relaties (vb. gevoelens in woorden uitdrukken), beweging (vb. door de ruimte bewegen), muziek (vb. zingen), classificeren (vb. vormen herkennen en beschrijven), seriëren (vb. eigenschappen vergelijken: groter-kleiner), hoeveelheid (vb. voorwerpen tellen), ruimte en tijd (vb. op een teken een handeling beginnen) (Hohmann, 1995).

De kinderen worden dagelijks geobserveerd. Deze observaties worden binnen de peutergroep vastgelegd in het 'observatieformulier'. Vanuit deze observaties worden de workshops gepland. Binnen de peutergroep worden de observaties vastgelegd en jaarlijks besproken met ouders/verzorgers. Het contact met de ouders is heel belangrijk binnen Kaleidoscoop (Berg, 2004).

Naast een duidelijk en overzichtelijk dagschema is het ook belangrijk dat de rust tussen de activiteiten door goed wordt bewaakt. Dat kinderen niet worden opgejaagd van thema naar thema. Met voldoende rust creëer je zorg en aandacht voor elkaar. Bij het dagschema van Kaleidoscoop wordt aan het einde van elke activiteit teruggekeken. Er wordt gekeken naar het spelen en de gebeurtenissen hier bij (Berding, 2005).

Actief leren

Net als het dagschema staat actief leren centraal. Binnen Kaleidoscoop draait alles immers om het actief, spelenderwijs leren.

Spelen is:

Plezier, spontaniteit, aandacht en betrokkenheid, activiteit, doen alsof, nieuwsgierigheid, bewegen, voelen, proeven en ruiken, humor, opwinding en samen met anderen (Singer, 2009)

Kinderen hebben een aangeboren drang tot leren en ontdekken.

Kinderen zijn van naturen nieuwsgierig en hebben een enorm doorzettingsvermogen (Singer, 2009).

Een kind die een vaardigheid (bijv. lopen) leert is niet aan het spelen. Als het kind eenmaal variaties gaat maken op een vaardigheid die hij helemaal onder de knie heeft (voorbeeld op verschillende manier lopen) en daar plezier aan beleeft dan is het spelen. Spelen kan niet afgedwongen worden. Kinderen krijgen door middel van spelen vat op de omgeving (Somers, 2001).



Kinderen spelen omdat ze dat leuk vinden en niet zozeer om zich te ontwikkelen. Zich veilig en geborgen voelen is wel voorwaarden voor het spelen. Door spel worden verschillende ontwikkelingsaspecten gestimuleerd:

- **Bewegen:** De fijne en de grove motoriek. Met de grove motoriek worden (grote) beweging als springen en rennen bedoeld. Bij de kleine motoriek staan het samenspel en de coördinatie tussen de ogen, handen en vingers voorop (knippen, tekenen).
- **Denken:** Kinderen leren door actief spelen bijvoorbeeld de eigenschappen van materialen kennen. Spelenderwijs leren ze begrippen als groter-kleiner kennen.
- **Taalontwikkeling:** De taalontwikkeling hangt nauw samen met het fantasiespel. Het doen alsof en het maken van regels bij een rollenspel. De emotionele functie van spel zorgt voor afleiding en doet spanning afnemen (denk maar aan de cliniclowns).
- **Sociale ontwikkeling:** Eerst spelen peuters naast elkaar (het parallelspeel) in plaats van met elkaar. Geleidelijk aan leert de peuter rekening houden met een ander en wordt hij socialer. In plaats van naast elkaar spelen gaan de peuters met elkaar spelen (Schiets, 1999).

Kenmerken van een actieve leersituatie

Een actieve leersituatie heb je niet zomaar, deze dient aan een aantal kenmerken te voldoen:

1. Kinderen hebben de beschikking over uiteenlopende interessante materialen.
2. Ze kunnen de materialen gebruiken, onderzoeken en ermee spelen zoals zij dat willen.
3. Ze kunnen hun eigen doelen stellen, zelf bepalen waarmee ze willen spelen.
4. De volwassenen respecteren de taal van de kinderen. De kinderen laten op hun eigen wijze weten, verbaal of non-verbaal, wat ze aan het doen zijn en wat zij hebben gedaan.
5. De volwassenen ondersteunen wat de kinderen doen. Ze helpen hen hun spel uit te breiden door met hen te praten, mee te doen aan hun spel en hen te ondersteunen bij de oplossing van problemen (Hohmann, 1995).



5. De ruimte



Leeromgeving

Binnen Kaleidoscoop wordt de ruimte als belangrijk ervaren. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende hoeken en de ruimte wordt ingericht naar de interesses van de kinderen (Berding, 2005)

Kinderopvang Midas maakt geen gebruik van beeldschermen. De focus ligt op werken met natuurlijke materialen, samenspel en vooral veel buitenspelen.

Bij bijzondere gelegenheden is er wel de mogelijkheid om doelgericht gebruik te maken van beeldschermen (*bijvoorbeeld een filmpje kijken, of voor georganiseerde activiteiten ect.*)

De ruimte dient als leeromgeving en moet aansluiten bij de wensen van de kinderen. De kinderen verblijven vaak meerdere dagen per week op een peutergroep, dit maakt de ruimte logischerwijs 'hun' ruimte.

Ruimte

Binnen Kaleidoscoop is het belangrijk dat de ruimte aan een aantal eisen voldoet. De ruimte moet uitnodigend zijn voor de kinderen. Dit creëer je door gebruik te maken van zachte materialen (vb. tapijtjes op de vloer), ronde hoeken (vb. door planten, kussens etc.), prettige kleuren en stoffen die aanzetten tot bewegen, natuurlijke materialen (vb. hout) en genoeg licht (Julien, 1995).

Kaleidoscoop besteedt daarom veel aandacht aan de inrichting en aankleding van de ruimte. De ruimte is ingedeeld in hoeken, zoals de huishoek, de bouwplaats, het atelier, de bibliotheek, de ministad, chillhoek en de wisselhoek.

De inrichting schept voorwaarden om sociale en persoonlijke competenties te ontwikkelen. We streven ernaar om foto's, illustraties en werkjes zoveel mogelijk op ooghoogte van de kinderen te hangen, het geeft het gevoel van 'thuis horen' als je foto's en werkjes van jezelf tegenkomt in een ruimte.

Een goede groepsruimte dient aan de volgende elementen te voldoen:

- De ruimte is uitnodigend voor de kinderen. De naam van de ruimte moet begrijpbaar zijn voor kinderen.
- Is ingedeeld in afgebakende hoeken die verschillende soorten spel mogelijk maken.
- Dient plaats te hebben voor kleine en grote groepsactiviteiten.
- Is flexibel. De ruimte moet verandert en afgestemd kunnen worden op de interesses van de kinderen.
- Dient overzichtelijk te zijn. De kinderen moeten kunnen zien wat er in andere hoeken gebeurt en ze moeten zich van de ene naar de andere hoek kunnen bewegen.



Materialen

Ook gelden er ook en aantal voorwaarden m.b.t. de materialen:

- Er dienen genoeg materialen te zijn die verschillende soorten spel mogelijk maken.
- Er zijn materialen die van huis uit vertrouwd zijn.
- De materialen worden zo opgeborgen dat de kinderen ze zelf kunnen vinden, gebruiken en weer terugzetten. (vb. lichte, doorzichtige bakken met een label/foto van het materiaal dat er in thuis hoort) (Hohmann, 1995).

Een pedagogisch handvat qua materiaal is dat het belangrijk dat er genoeg materiaal aanwezig is maar niet te veel. Let er als p.m.-er op dat materiaal af en toe verwisseld wordt zodat kinderen worden verrast met iets nieuws (Singer, 2006).

Door de ruimte op een doordachte manier in te richten zorg je er voor dat kinderen gebruik kunnen maken van verschillende materialen en zich vrijuit kunnen bewegen in de ruimte, het actieve leren. Ook leren de kinderen initiatieven nemen. Ze mogen zelf kiezen waar en waarmee ze willen spelen. Door het zelf te pakken en op te ruimen leer je de kinderen zelfstandig te handelen en vaardigheden te ontwikkelen (Hohmann, 1995). Tevens lok je met een goede inrichting van de ruimte samenspel tussen de kinderen uit (Singer, 2006).

Beschrijvingen speelhoeken

Bouwhoek

In de bouwhoek is er gelegenheid op de grond te bouwen en op een tafeltje of werkblad. De bouwhoek ligt op een rustige plek en uit de loop om de bouwsels veilig te laten (ont)staan.

Een selectie aan materialen ligt in de bouwhoek opgeborgen en zijn bereikbaar voor kinderen. Regelmatig kan materiaal worden verwisseld met constructiemateriaal dat in de berging ligt. Zo is er van tijd tot tijd iets nieuws te beleven in de bouwhoek. Een verkeerskleed, autootjes en poppetjes zijn een goede aanvulling in de bouwhoek, maar ook de kinderen zelf kunnen de bouwhoek aanvullen met materiaal uit een andere hoek.

Waarom bouwhoek: veiligheid en privacy

Huishoek

De huishoek is de hoek voor het 'doen alsof' spelen, imitatiespel. De huishoek wordt zo opgesteld dat er in een handomdraai een winkeltje, ziekenhuis, restaurant, huiskamer etc. van gemaakt kan worden. Door het sociale aspect van dit spel, is er voldoende ruimte in en om de huishoek heen. Ook hier is privacy voor de kinderen belangrijk, zij het om andere redenen als in de bouwhoek.

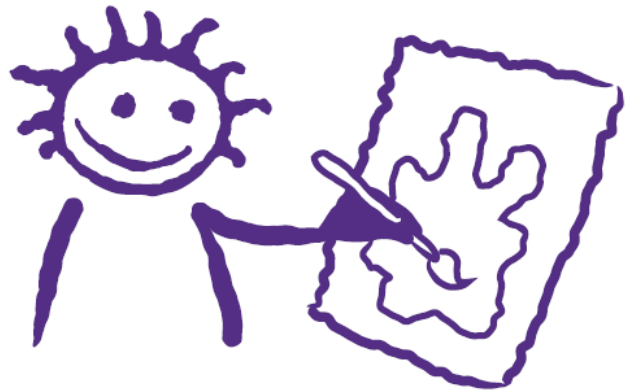
In de kleinere locaties kan de huishoek tegelijkertijd verkleedhoek zijn, in de grotere locaties is er ook een aparte verkleed/theaterhoek.

Waarom huishoek: privacy bij 'doen alsof', gebeurtenissen worden hier verwerkt, nagespeeld, sociaal-emotioneel spel kan kwetsbaar zijn.

Bibliotheek

Deze plek ademt rust uit en er staat een zachte bank, ligt een warm kledingstuk. De sfeer is knus en intiem.

Er staat een boekenkast met een breed scala aan tijdschriften en boeken passend bij de verschillende leeftijden op de peuter groep.



Chillhoek

Hier kunnen kinderen lekker "chillen" tussen de knuffels kussens en deken kunnen zij zich terug trekken en tot rust komen. Waarom chillhoek: mogelijkheid voor time-out. Even uit de drukte.

Atelier

Er is een hoog werkblad of een hoge tafel zodat in alle rust geknutseld kan worden. Een schildersezel, of een schilderbord tegen de muur (desnoods een raam hiervoor gebruiken) maakt deel uit van de knutselhoek. Er zijn schorten en er is een kraan in de buurt voor het schoonmaken achteraf.

Er is een knutselkast waar kinderen onder toezicht materialen uit kunnen krijgen die ze nodig hebben. Dit i.v.m. veiligheid. (scharen, prikpenen...) Producten zijn gelabeld zodat kinderen zelf kunnen opruimen. Er wordt gewerkt met open materiaal (wc-rol, verpakking materiaal, recyclebaar materiaal, ect)

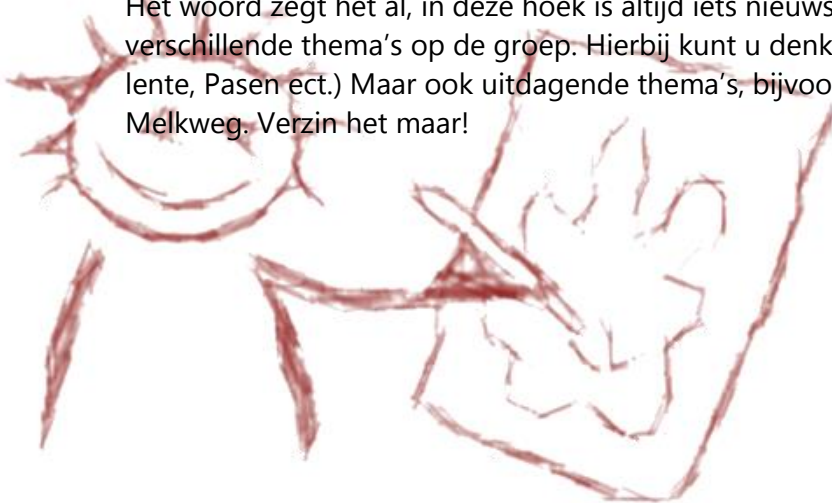
Waarom een Atelier: veiligheid, concentratie, stimuleren door uitstalling materialen.

Ministad

In de ministad ontdekken kinderen verschillende spel materialen, van auto's tot constructie materiaal, treinbanen. Alles wat er nodig is om een echte stad te creëren! Ook hier gebruiken wij open materialen om het spel van de kinderen te prikkelen en te stimuleren.

Wisselhoek

Het woord zegt het al, in deze hoek is altijd iets nieuws te beleven. Deze hoek wisselt met de verschillende thema's op de groep. Hierbij kunt u denken aan de vaste thema's (Sinterklaas, lente, Pasen ect.) Maar ook uitdagende thema's, bijvoorbeeld theater, muziek, timmerclub, de Melkweg. Verzin het maar!





Buitenspeelplaats

Hier bevindt zich een groot veld/plein met klim/speel/glijbaanhuisje. Er is een aparte berging waarin het buitenspeelgoed, dat niet geschikt is voor binnen (hygiëne of robuustheid), wordt opgeborgen. De bestrating van de speelplaats leent zich voor het tekenen van allerlei soorten spel met stoepkrijt. (verkeersparcours, hinkelen, kringspellen, straattekeningen..etc.) Er is ook een rustige zone gecreëerd waar gegeten en gedronken wordt, waar evt. een grote parasol voor schaduw zorgt.

Waarom buitenspeelplaats: Natuurbeleving, bewegen, zonlicht, frisse lucht, RUIMTE....

Zorg voor de ruimte

We leren de kinderen zorg dragen voor hun leefruimte op de peutergroep.

Samen opruimen, samen gezellig maken (kerstboom op én aftuigen), zelf schoonmaken wat je geknoeid hebt, wc goed achterlaten, speelhoeken verzorgd achterlaten etc.

In de buitenruimte staat een prullenbak, géén papiertjes of lege pakjes op de grond. Vuile bekers worden op één plaats verzameld, zand blijft in de zandbak, wat er naast komt wordt aan het einde van de dag opgeveegd en terug gedaan.

Hiermee leren we kinderen betrokkenheid, sociaal gedrag (troep niet voor een ander laten liggen), verantwoordelijkheid.

De inrichting van de ruimte (binnen, buiten én kastruimte) is overzichtelijk en logisch, mede door de 'thema-speelplekken', zodat het ook voor de meer chaotische kinderen mogelijk is om mede zorg te dragen voor de ruimte. Schappen zijn gelabeld en op hoogte van de kinderen.



6. De groep

Groepsregels

Algemene regels:

- We leren de peuters samen spelen, samen delen.
- We leren de peuters luisteren naar elkaar.
- Als het spel het toelaat kunnen anderen altijd meedoen.*
- Stop, hou op als ik dat zeg. (we doen elkaar geen pijn met woorden of daden)
- Probeer met elkaar problemen op te lossen, lukt het niet? Vraag dan om hulp.
- Niemand speelt de baas, iedereen is gelijk.

Tijdens het binnen spelen:

- Binnen lopen en spelen wij rustig.
- We leren de peuters eerst op ruimen voordat ze iets anders gaat doen.
- Wij lopen niet met schoenen over de matten.
- Een bank is om op te zitten of om even lekker uit te rusten.

Tijdens het buiten spelen:

- Wij spelen op het afgebakende gebied van het terrein.
- Een klimrek is om op te klimmen, een hek en een tribune niet.
- Wij gaan netjes om met het buitenspeelgoed.

In de gang en bij de kapstok:

- Wij spelen niet in de gang.
- Ouders hangen je tas aan een haakje.
- Ouders hangen je jas op een haakje.
- Ouders zetten je schoenen netjes onder je jas.

Op het toilet:

- We leren de peuters op een wc zitten.
- We leren de peuters, klaar? Doortrekken maar!
- Handen wassen na het plassen.
- Hou de wc schoon, dat is toch heel gewoon.
- Per ongeluk iets gemorst? Kan gebeuren, vertel het aan de juf of meester.

Tijdens het eten:

- Voor het eten handen wassen.
- Eerst een broodje hartig beleg.
- Wij zitten rustig aan tafel.
- Een bord, beker en mes zijn geen speelgoed

** Bij dammen is het duidelijk dat drie teveel is, soms is het minder duidelijk... Bijvoorbeeld: twee kinderen in de huishoek die helemaal in hun spel zitten kunnen ook terecht verlangen met zijn tweeën het spel af te maken. Ook een project in de zandbak kan zo op gang zijn, compleet met planning etc. dat de drie kinderen niet zitten te wachten op een vierde die het viaduct heel ergens anders wil hebben... Dit begeleiden we als p.m...*

(Bijvoorbeeld: we leren kinderen de ander op een goede manier te vertellen: 'We willen het spel graag samen afmaken', zodat de ander het niet als persoonlijke afwijzing hoeft te voelen. Bijvoorbeeld in de ik- of wij-vorm. Afwijzing vanwege gedrag is soms onvermijdelijk zoals in geval van: de baas spelen, flauw doen e.d., hier leren kinderen van) We leren kinderen om hulp te vragen zodra niet duidelijk wordt of 'het niet mee kunnen doen' te maken heeft met de groepsregel 'niet verstoren' en 'privacy'. We passen onze taal aan, aan het ontwikkelingsniveau van de peuter.



De groepsregels zijn aanwezig in de peutergroep ruimte, bij twijfel in een bepaalde situatie kunnen we altijd samen gaan kijken of een van de groepsregels een aanwijzing geeft hoe iets opgelost kan/moet worden. Met de kinderen evalueren we regelmatig de zin van de groepsregels, kinderen komen met voorbeelden.

De stamgroep

De peutergroep van Kinderopvang Midas hanteert verticale groepen en een opendeurenbeleid. Kinderen eten, drinken en zitten in de kring met hun stamgroep, stamgroepen zijn gebaseerd op de leeftijd van de kinderen (stamgroepen zijn niet groter dan 16 kinderen).

Tijdens het eten, drinken en de kring kijken wij met de kinderen "vooruit". Hierbij kiezen zij hun spelactiviteit (spelerwerken). Tijdens het spelwerken en zijn alle kinderen vrij hun stamgroep te verlaten en hanteren wij een opendeurenbeleid.

Interactie

Interactie is net als: actief leren, de leeromgeving, het dagschema en de observaties een centraal element binnen Kaleidoscoop. Een positieve sfeer tussen de pm-ers en de kinderen zorgt ervoor dat kinderen vrijelijk kunnen spelen. Ze hoeven zich geen zorgen te maken of bang te zijn.

Er zijn een aantal factoren die voor pm-ers een bijdrage leveren aan een klimaat waarin actief leren centraal staat:

- De pm-ers delen de zeggenschap met kinderen.
- Zij richten zich op wat kinderen kunnen.
- Zij gaan oprecht om met de kinderen.
- Zij ondersteunen het spel van kinderen.
- Zij hebben een probleemoplossende aanpak van conflicten.

(Hohmann, 1995)



Responsieve interactiestijl

Interacties tussen de volwassene en het kind zijn belangrijk voor de ontwikkeling en het leerproces van het kind. In educatieve situaties wordt vaak gebruik gemaakt van de directieve interactiestijl. De volwassenen bepalen welk materiaal gebruikt wordt en op welke manier, zij geven informatie, stellen vragen etc. De directieve interactiestijl past niet binnen een leeromgeving waarin actief leren centraal staat, een responsieve houding echter wel. Een volwassene die goed inspeelt op de kinderen kan de ervaringen van het kind verrijken en zijn ontwikkeling stimuleren. Een volwassene die op deze manier met kinderen omgaat, wordt ook wel 'responsief' genoemd (Julien, 1995). De p.m.-er is tevens gevoelig voor wat het kind bezig houdt en neemt signalen van het kind waar.

Andere kenmerken van sensitieve communicatie zijn:

- De p.m.-er is warm en hartelijk naar het kind toe.
- De p.m.-er zorgt voor nabijheid naar de kinderen toe. Ze helpen waar nodig.
- De p.m.-er wacht eerst op een reactie van het kind voor hij/zij tot actie overgaat.
- De p.m.-er is geduldig naar de kinderen toe (Singer, 2009).

Daarbij is de interactie tussen de kinderen onderling ook belangrijk. Jongere kinderen leren van de oudere kinderen. Dit zie je terug komen op zowel een verticale groep als horizontale groep. Kleine kinderen kunnen het spel verstoren van de oudere kinderen, als p.m.-er dien je de oudere kinderen hierin te beschermen. Kinderen leren op deze manier ook gebruik maken van macht. Als p.m.-er is het de taak om kinderen te leren hier positief mee om te gaan (Singer, 2006).

Strategieën

Net als de responsieve houding van de volwassene is het van belang dat de volwassene een aantal strategieën hanteert die betrekking hebben op het actief leren. De hieronder opgesomde strategieën bevorderen het actief leren van het kind:

1. Doe op ooghoogte met de kinderen mee.
2. Observeer, verzamel informatie, voel in en luister naar de kinderen (het ZIEL proces):
ZIEL houdt in:
 - Zwijgen: observeren zonder iets te zeggen
 - Informatie verzamelen: Een kind observeren vanuit een bepaalde invalshoek zoals vanuit de sociale omgeving.
 - Empatisch zijn: Handelingen van het kind begrijpen vanuit zijn gezichtspunt.
 - Luisteren: Door goed te luisteren kom je meer te weten over hun unieke taalgebruik en gedachtes.

Behandel de kinderen als gelijkwaardige spel- en gesprekspartners en pas je aan hen aan door: Het tempo van hen over te nemen, de kinderen met elkaar in contact te brengen etc. Eén en twee jarige kinderen hebben vaak een p.m.-er nodig die hen aanwijzingen geeft. Door mee te spelen met hen kun je als p.m.-er aangeven wat wel en niet mag, aanwijzingen geven en dingen uitleggen (Singer, 2006)



3. Begin, voorafgaand aan een interactie, met een waarneming: Het meest effectief is het om te wachten tot het kind het gesprek start. Als je als p.m.-er het gesprek start is het van belang dat je dit doet met een waarneming i.p.v. een vraag.
4. Benoem en beschrijf wat de kinderen doen.
5. Laat blijken dat je geïnteresseerd ben in wat de kinderen zeggen: Dit kan door het geen wat het kind gezegd heeft te herhalen of herformuleren.
6. Moedig de kinderen aan om het gesprek uit te breiden: Dit kun je doen door het kind te vragen hoe ze een probleem heeft opgelost of door hen te stimuleren jou te helpen bij de oplossing van jouw probleem.
7. Stel niet te veel vragen: Een kind kan ontmoedigd raken door te veel vragen van de volwassene (Julien, 1995).

Toezicht

De p.m. zijn verantwoordelijk voor het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen. Hun belangrijkste taak is voortdurend naar de kinderen te kijken en te luisteren. Toezicht is een belangrijk begrip binnen Kinderopvang Midas. Bij Kinderopvang Midas werkt gediplomeerd personeel in bezit van een VOG. Zij worden ondersteund door diverse stagiaires (zij staan boventallig op de groep).

Kinderopvang Midas werkt met vaste pedagogisch medewerkers en stagiaires. Naast de vaste medewerkers is er een pool van vaste invallers die ook allen bekend zijn bij Kinderopvang Midas, zij kennen de kinderen en kinderen kennen hen.

Kinderopvang Midas hanteert 1 beroepskracht op 8 peuters en 1 beroepskracht op 5 dreumesen. Voor openen, sluiten en pauzemomenten is het principe ingesteld dat er altijd 1 pedagogisch medewerker aanwezig is met ondersteuning van een stagiaire of bekende volwassenen/vrijwilliger. Leidinggevende zijn regelmatig op de groep en altijd telefonisch bereikbaar.

Groepen worden samengevoegd als er maar één pedagogisch medewerker, zonder ondersteuning, van een stagiaire of bekende volwassenen/vrijwilliger aanwezig is.

Kinderopvang Midas beschikt over een achterwacht, een achterwacht is een volwassen persoon met wie peutergroep Midas aantoonbaar de afspraak heeft gemaakt dat deze wordt ingezet in geval van een noodsituatie, in de meeste gevallen is dit een medewerker van het hoofdkantoor.

Benadering van conflicten

Het zelfstandig oplossen van conflicten

Hohmann (1995) geeft aan dat kinderen al van af jongs af aan het oefenen zijn met het oplossen van conflicten. Dit zorgt er voor dat ze als volwassenen:

- Bijna alle vaardigheden hebben die nodig zijn om een conflict op te lossen.
- Ze gewend zijn om die te gebruiken.
- Ze hebben door de jarenlange ervaring en ondersteuning vertrouwen opgebouwd.



Conflicten zijn dus leerzaam voor kinderen, het levert een bijdrage aan hun ontwikkeling. Binnen een conflict zijn zowel volwassenen als kinderen niet enkel bezig met de inhoud van het conflict maar ook met het beïnvloeden van de ander en het herstellen van de relatie. Uit verschillende onderzoeken (in Nederland en in het buitenland) blijkt dat de meeste kinderen (79%) botsingen zonder p.m.-er oplossen. Jonge kinderen zijn al in staat om te werken aan een relatie. Dit doen ze door: Intimideren, negeren, lachen (Singer, 2006).

Volgens Piaget (1967) leren kinderen dankzij botsingen dat andere kinderen of volwassenen een andere mening of wens hebben. Ze leren dat de wereld anders in elkaar zit dan ze dachten. Botsingen zorgen er voor dat er cognitieve en morele ontwikkelingen plaats kunnen vinden (Killen & de Waal, 2000).

Een aantal voorbeelden van onderwerpen waar twee- en driejarige vooral over botsen zijn: Blijf-van-me-af gevoel: Kinderen moeten de grenzen van zichzelf en van de ander leren kennen.

Dingbotsing: Kinderen moeten hun impulsieve gedrag leren beheersen. Kinderen moeten leren dat speelgoed niet afgepakt mag worden (Singer, 2006).

Hulp bij het oplossen van conflicten

Binnen Kaleidoscoop wordt in eerste instantie gestreefd naar het zelfstandig oplossen van conflicten. Daarbij komt echter kijken dat sommige kinderen beter in staat zijn om conflicten zelfstandig op te lossen dan anderen. Soms is het noodzakelijk dat een p.m.-er bemiddelt bij de oplossing van een conflict doordat het een erg heftig conflict is of omdat het de kinderen zelfstandig niet lukt.

De p.m.-er doet dit dan door middel van de volgende stappen:

1. Benader de kinderen rustig en stop gedrag dat pijn veroorzaakt. Plaats jezelf op ooghoogte van de kinderen en benader hen op een rustige manier, met een kalme stem. Als de ruzie gaat om een voorwerp is het van belang dat je de kinderen uitlegt dat jij het voorwerp even vasthoudt. Op deze manier wordt het voorwerp geneutraliseerd en kunnen de kinderen nadenken over het werkelijke probleem.
2. Bevestig en benoem de gevoelens van de kinderen: Doe dit op een eenvoudige manier ('Ik zie bij jou tranen'). Belangrijk is dat je de kinderen ruimte geeft om hun gevoelens te 'spuien'. Het spuien maakt de weg vrij naar het helder nadenken over het probleem en mogelijke oplossingen.



3. Verzamel informatie over wat er gebeurd is: Laat beide kinderen hun verhaal vertellen en blijf hier als p.m.-er neutraal in (kies geen partij!). De kinderen verwoorden om deze manier hun eigen beleving.
4. Formuleer het probleem opnieuw: Herhaal wat er gebeurd is. Je eigen interpretaties laat je buiten beschouwing.
5. Vraag naar oplossingen en kies daar samen één uit: Mochten de kinderen samen niet tot een oplossing komen dan kun je praktische suggesties geven. Tot slot dien je de oplossing zo samen te vatten dat deze concreet en uitvoerbaar is voor de kinderen en dien je een bevestiging te geven dat de kinderen zelf het probleem hebben opgelost.
6. Blijf ondersteuning geven: Houd de kinderen gedurende het uitvoeren van de oplossing in de gaten. Ze kunnen hier hulp in nodig hebben.

Het oplossen van een conflict dient door de p.m.-er volgens het stappenplan gedaan te worden, zelfs als het probleem zich herhaald.

Ter aanvulling worden er wel nog twee manieren van handelen gegeven:

- **Het probleem oplossen in de groep:** Samen met de kinderen het probleem bespreken en oplossingen verzinnen. De kinderen komen dan zelf met oplossingen die toegepast kunnen worden.
- **Keuzes beperken:** Een kind vervalt steeds in een bepaald gedrag gedurende een activiteit, zelfs als er duidelijk gezegd is dat dat niet mag. Belangrijk is dat je als p.m.-er eerst uitlegt wat je voelt en wat je verwacht van het kind en daarna leg je de beperkte keuze voor (Julien, 1995).

7. Spelmateriaal



Kinderopvang Midas maakt geen gebruik van beeldschermen. De focus ligt op werken met natuurlijke materialen, samenspel en vooral veel buitenspelen. Bij bijzondere gelegenheden is er wel de mogelijkheid om doelgericht gebruik te maken van beeldschermen (*bijvoorbeeld een filmpje kijken of voor georganiseerde activiteiten ect.*)



Ontwikkelingsgericht

Het spelateriaal wordt zo uitgekozen dat elk kind kan spelen op het niveau van zijn/haar eigen sociaal-emotionele, cognitieve en motorische ontwikkeling. Kinderen kiezen zelf waarmee ze spelen, we frustreren het kind niet door ze met te gemakkelijk of te moeilijk materiaal op te zadelen. Dit geldt voornamelijk voor constructiespeelgoed, gezelschapsspelletjes. Cd's en boeken/tijdschriften zijn niet gewelddadig of anderszins in strijd met onze normen en waarden. Materialen voor het sociaal-emotionele en het creatieve spel zijn niet teveel 'bedacht' en vooraf ingevuld/vormgegeven.

Vertegenwoordiging spelsoorten

- **Sociaal-emotioneel:** Gezelschapsspelletjes, sportspullen, verkleedkleden, huishoekspulletjes, poppenkast, cd-speler etc.
- **Fijne motoriek:** Gereedschappen en materialen voor 'ambachtelijk' knutselen/tekenen zoals: scharen, prikpenen, naalden, garen, kleurplaten, knutselvoorbeelden, bouwplaten, lijm, trendy namaakdingen etc. "Ambachtelijk" knutselen/tekenen is alles, waarbij het resultaat belangrijker is dan de experimentele weg er naar toe. Er zijn vaak voorbeelden, werkwijzen, thema's* etc. Dit is ondersteunend aan creatief knutselen (handvaardigheid) mits het de activiteit van het creatief vrij knutselen (niet resultaat gericht) niet vervangt.
- **Grove motoriek:** Ballen, fietsen, skelters, buitenspeeltoestellen, vang- en gooi materiaal, behendigheidsspelmateriaal, sportspullen, cd's met dansmuziek, zandspeelgoed, etc.
- **Creativiteit:** Kosteloos materiaal, verf, klei, krijt, papier, stof, voorwerpen uit de natuur etc. Muziek, drama en dans hoort ook bij creativiteit. Ook met deze media is vrij experimenteren mogelijk. Expressie middels muziekinstrumentjes, het uitproberen van klanken en ritmes is een creatief proces. Het aanleren van een liedje werkt aan een vaardigheid of is onderdeel van een thema zoals een sinterklaasliedje.
- **Cognitie:** Leesboekjes, puzzeltjes, educatief materiaal. We zijn lid van de bibliotheek en zorgen voor afwisseling m.b.t. leesboekjes, voorleesboeken, en educatieve boeken.

* *Thema's. We werken regelmatig met thema's. We letten goed op dat we steeds het doel van een thema-activiteit helder hebben. Een boom maken naar een voorbeeld met een wc rolletje is helemaal prima als illustratie, of vergroten van de fijn motorische vaardigheden. Met creativiteit heeft het niets te maken. (wél met de creativiteit van de p.m.) Een collage maken met gekleurde herfstbladeren (experiment met substantie, vorm, kleur en persoonlijke smaak) en daarna eventueel beschilderen kan wél een creatieve opdracht zijn binnen het herfstthema.*



8. Activiteiten



Komen en gaan, hallo en dag

Wij geven nieuwe kinderen de gelegenheid om te komen wennen. Er wordt twee keer gewend. De p.m. spreekt met de ouders de wendagen af. Als het kind zich na twee keer wennen nog niet helemaal thuis voelt op de peutergroep, worden er meer wendagen aan vast geplakt.

Er zijn geen speciale afspraken over het "wennen" van de peuter.

Het leren afscheid nemen is een belangrijk onderdeel van de gang van een kind naar peutergroep Midas. Hier is voor een kind van groot belang dat het goed afscheid heeft kunnen nemen van de ouder om zich de ochtend veilig en goed te voelen. Er is voor alle kinderen altijd de mogelijkheid aan de overgang naar Midas te wennen door even te puzzelen of te kleuren met de ouder, voor dat afscheid genomen wordt.

Er is, als de kinderen gebracht en gehaald worden, tijd voor een mondelinge overdracht. Na het eerste peuterbezoek zal de p.m. later op de dag telefonisch/via de app contact opnemen voor een korte evaluatie. Hebben de ouders langer de tijd nodig om de p.m. te spreken dan wordt er een afspraak voor gemaakt en langere tijd ingepland.

'Thuiskomen' op de peutergroep begint met lekker samen met een ouder binnen te komen en een kleine activiteit samen met de ouder te doen, daarna gaan wij in de kring en begint de ochtend. Zo stimuleren wij de peuter zich welkom te voelen.

We begroeten elkaar. Kinderen kunnen vertellen (moeten niet) over wat hem/haar bezighoudt of wat ze meegemaakt hebben. Behoeften verschillen individueel. Ieder krijgt de gelegenheid en we luisteren naar elkaar. Daarna kiezen kinderen wat ze willen gaan doen en met wie. (vooruitkijken)

Zodra kinderen opgehaald worden kan er verwarring zijn over wie nu de autoriteit is, ouder of p.m. We spreken af met ouders en kinderen dat zodra mama of papa er weer is, zij weer de leiding over hen hebben. Ouders zijn op de hoogte van gewenst gedrag rondom opruimen, gedag zeggen, schoenen/jassen aandoen etc.

Ook het afscheid nemen (oogcontact, handje geven...tot de volgende keer) krijgt nadrukkelijk aandacht van ons als p.m.

Soms kan er aanleiding zijn om individueel met ouders en kind af te spreken dat de autoriteit bij de p.m. ligt tot ouder en kind buiten staan. Hier houden we ons (én ouders én kind) dan consequent aan i.v.m. het welzijn van het kind (duidelijkheid), groep en organisatie.

Flexibele opvang, extra dag, ruilen, en afspreken

We beschouwen ons als een open en toegankelijke peutergroep. Binnen dezelfde maand is in overleg met p.m. en ouders, binnen de regels rondom p.m.-kind ratio, mogelijk om flexibel opvang af te nemen, extra dagen in te kopen, te wisselen of om een vriendje mee te nemen naar de peutergroep.

De ouders/verzorgers van het vriendje moeten altijd akkoord geven voor het bezoek aan de peutergroep. Zij gaan hiermee akkoord met onze algemenvoorwaarden zoals beschreven op www.kinderopvangmidas.nl

Eten op de peutergroep

Belangrijk bij ervaringen rondom eten:

- Zorg, aandacht
- Plezierig, gezellig
- Hygiëne, kwaliteit

Zorg, aandacht

Eten is een heel belangrijk terugkerend aspect in ons dagelijks leven. We voeden ons lichaam zodat het alle prestaties, die gevraagd worden van het lichaam, kan leveren. Daarom vinden we het nodig dat de grote of kleine maaltijd met aandacht genuttigd wordt. Om dat met een grote groep kinderen, met verschillende eetgewoontes van huis uit, goed te laten verlopen, hanteren we een aantal die kinderen helder maakt wat er verwacht wordt.

- We eten aan tafel, allemaal tegelijk.
- We schrokken niet, we gebruiken bord en bestek (soms nog met wat hulp van de p.m.), behalve wanneer we picknicken. We proberen op te eten wat we op ons bord hebben genomen, we storen anderen zo min mogelijk bij het eten. P.m. scheppen hiervoor de individuele voorwaarden.

Plezierig, gezellig

- Kinderen krijgen een keuzemogelijkheid in wat ze eten, wel eerst hartig, dan zoet.
- P.m. zorgen dat ze de tijd hebben, voorkomen stress rondom eten.
- Positieve benadering van de kinderen met hun eigen eetgedrag.
- De maaltijd hoeft niet vlug, maar duurt ook niet te lang.
- Er wordt gekeken naar wat een kind naar zijn aard kan opbrengen m.b.t. aan tafel zitten. Een vlug kind te laten wachten kan te moeilijk zijn. Het begin en het eind van de maaltijd kan ook gemarkeerd worden met een liedje.
- Kinderen bepalen zelf, leren zelf de hoeveelheid in schatten van wat ze op kunnen. Het kind leert zo luisteren naar zijn lichaam.
- We laten kinderen niet 'overeten', we hebben een maximum aan de hoeveelheid per maaltijd.

Hygiëne, kwaliteit

- Kinderen en p.m. wassen hun handen voor en na het eten.
- Wat op de grond is gevallen wordt niet meer opgegeten.
- Ieder eet van zijn eigen bord, drinkt uit zijn eigen beker, niet van het mes likken.
- We geven kwalitatief goede voeding: bruin brood, vers fruit, beperkt suikers en vet.
- We houden rekening met individuele diëten en principes zolang het niet de kosten opdrijft en hanteerbaar is in een groep. Ouders kunnen altijd eventueel noodzakelijke dieetvoeding meegeven.





Uitstapjes

We hebben regelmatig een uitstapje. Bij de keuze van het soort uitstapje kijken we naar de leeftijden, interessegebieden, de mogelijkheid om het met de bestaande personeelsbezetting te kunnen zorgen voor een veilige organisatie ervan. Voorbeelden: kinderboerderij met de kleinsten of naar het park. Sommige musea hebben aan alle leeftijden iets te bieden. We nemen brood en drinken mee en 'picknicken' op zo een dag.

Workshops

Observatie is een belangrijk onderdeel van Kaleidoscoop. Door te observeren krijgt de p.m. veel informatie over de ontwikkeling van kinderen. Er worden dagelijks aantekeningen gemaakt. Deze informatie wordt gebruikt om activiteiten te plannen (workshops), passend bij de ontwikkeling en belangstelling van de kinderen. Aan de hand hiervan is te zien hoe een kind zich ontwikkelt en waar het eventueel ondersteuning nodig heeft. Er wordt dagelijks een activiteit uitgevoerd met een klein groepje kinderen en met een grotere groep.

Activiteiten binnen

Bij peutergroep tijd is vrije tijd! We hebben op alle speelgebieden materialen om vrij mee te spelen. (zie spelmaterialen) Kinderen kiezen zelf wat ze gaan doen. Soms moeten ze met iets op hun beurt wachten omdat er afgesproken is dat er maar een x aantal kinderen tegelijk in een bepaalde speelhoek kunnen spelen. Kinderen ruimen zelf op waarmee ze gespeeld hebben en het spelmateriaal wordt met zorg behandeld naar de aard van het materiaal. Dagelijks worden er activiteiten voorbereid door de p.m. Deze kunnen te maken hebben met een thema, knutselen, muziek, drama etc.

Verveling

De ervaring van 'je een poosje vervelen' zien wij ook als een leerervaring. Daaruit komt voort 'zelf initiatief nemen', 'zelf iets bedenken' om te gaan doen. Zo leren kinderen zichzelf vermaken. Onze 'hangplek' is geschikt om de 'verveelervaring' te beleven, er is ook genoeg ruimte tussen de speelhoeken in om wat doelloos rond te lopen. Zo verstoort het geen spel van anderen.

Creativiteit

Het kind is in beginsel creatief. Dat laat zich op honderd manieren zien. (een kind heeft honderd talen) Soms heel subtiel, soms heel direct. Het vraagt heel veel inlevingsvermogen van een p.m. om alles waar te nemen.

Er is een spanningsveld tussen de mate waarin p.m. kan ontvangen en de mate waarin het creatieve kind zendt. Het is groepsopvang en géén een-op-een situatie, dus ook praktisch gezien is het moeilijk om álles te verstaan. Het is ons doel om, ondanks onze beperkingen, met het kind op een zo breed mogelijke communicatie golflengte te komen. Breedband dus. Het gebied van activiteiten rondom creativiteit biedt goede mogelijkheden, geeft tastbare verhalen en daar maken we gebruik van. We kunnen ze vastleggen/bewaren. (Foto's, plakboeken, cassettebandjes, video etc.)



Creativiteit is de schepping van nieuwe dingen. Als je gebruik maakt van je creativiteit, zie je meerdere oplossingen voor hetzelfde probleem, ontdek je nieuwe wegen zonder je te laten belemmeren door het gangbare, de gewoonten. Het nieuwe ligt in de benadering, combinaties, de reis. Dat geeft een resultaat, eindproduct.

Voor het stimuleren van het avontuur, het experiment, de ontdekking van nieuwe en ongebruikelijke wegen, is het eindresultaat minder interessant. Het voor ogen hebben van een bepaald eindproduct kan zelfs wegen blokkeren en het creatieve proces belemmeren.

Voorwaarden voor creatieve ontwikkeling

We geven als p.m. alle ruimte om te experimenteren met verf, viltstift, kosteloos materiaal, klei, plaksel, papier, materiaal uit de natuur, hout etc.

Creativiteit wordt vaak gekoppeld aan knutselen, maar is veel breder.

Onder creativiteit valt dus ook het experiment met:

- Muziekinstrumentjes, de stem, klanken.
- Verkleedkleden en poppenkastpoppen
- Avontuur in de natuur
- Proeven, ruiken, voedsel bereiden
- Bewegen, dans
- Constructiemateriaal

De reis is hierbij belangrijk, het plezier in het spel waar geen voorwaarden aan verbonden zijn of eindresultaat. Kinderen krijgen bij ons de kans 'de reis' te voltooien, iets kan veilig weggezet worden om er de volgende keer mee verder te gaan

Gezelschapsspelletjes

Zullen we een spelletje doen?

Een gezelschapsspelletje vinden wij een prima instrument om de sociaal-emotionele ontwikkeling te ondersteunen, sociale vaardigheden te oefenen.

Gezelschapsspelletjes geven de spelers ervaring met:

- Onverdeelde aandacht, concentratie.
- Wel en niet lukken, teleurstelling en succes, winnen en verliezen.
- 'Om de beurt', 'Beurt overslaan', 'Twee keer achter elkaar'.
- Iets hoe dan ook afmaken.
- Of iets lukt of niet, zegt niets over wie je bent. (*soms gooi je drie zessen, soms enen! Het maakt je niets meer of minder waard*)
- Oorzaak-gevolg, consequenties: Ik gooi zes en dan mag ik...
- Sociale interactie.
- Omgaan met regels, je er aan houden.
- Instructie en opdracht uitvoeren, leuk of niet. (ganzenbord)
- Emoties gereguleerd uiten/tonen, verwerken.

Niveau

Een spelletje spelen is leuk als het spel bij het begripsniveau van de speler past. Alleen dán kun je de loop van het spel beïnvloeden met keuzes, strategieën ontwikkelen, plezier hebben in de competitie.

Buitenspelen

Ook voor het buiten spelen worden regelmatig activiteiten voorbereid.

Een greep uit de mogelijkheden: (sport)wedstrijdjes, (kring)spelletjes, spoorzoeken, 'tenten', met water spelen etc.

Als p.m. stimuleren we wel, zeker als de activiteit een gebrek aan beweging bij een kind compenseert. Wij spelen op het afgesproken terrein buiten en dragen zorg voor de buitenruimte en het materiaal.

9. Tot slot

Afspiegeling

Dit werkplan is een afspiegeling van de werkwijze op onze peutergroepen. We laten ons graag inspireren door wat er zoal op pedagogisch gebied aan visies en werkwijzen worden ontwikkeld. Dit werkplan is een cyclisch gebeuren, bij teamvergaderingen wordt een hoofdstuk kort besproken. De toevoegingen worden genoteerd op de bladzijden 'gewenste aanpassingen' en jaarlijks verwerkt in de tekst en voorzien van illustraties. Zo blijft het een werkplan dat echt correspondeert met de werkwijze en werkstijl van de p.m. op de groep. In dit werkplan is volop aandacht besteed aan de matrix die de GGD 's aanreiken, waarin de resultaatgebieden staan die vertegenwoordigd horen te zijn in een pedagogisch werkplan.



Verantwoording

Om het geheel leesbaar en werkbaar te maken is (t.a.v. de vorm) gekozen om uit te gaan van concrete activiteit-soorten, 'ontwikkelingswerkzaamheden', organisatiekeuzes. Er is ruimte genomen voor de eigen visie van het team op het kind. Een pedagogisch werkplan is naar onze mening een plan dat daadwerkelijk gebruikt hoort te worden en daartoe moet uitnodigen. Daarom kiezen we voor het beschrijven van concrete werkgebieden voor een nieuwe- of invalp.m., net van de opleiding, zijn concrete hoofdstukjes heel toegankelijk en interessant, leesbaar. Het geeft herkenning in de werksituatie, blijft dus hangen, wordt actief toegepast in het werk.

Ook voor ouders biedt dit leesbare werkplan een concreet inzicht in de manier waarop er met hun kind omgegaan wordt.

Met het kiezen van de vorm is dus als prioriteit gekozen: 'een werkplan waarmee gewerkt kan worden'.

Alle tekst is gescreend op aanwezigheid van de competenties en werkgebieden, als omschreven in het convenant.